

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - پژوهشکده اکولوژی دریای خزر

عنوان:

**تدوین ضوابط و معیارهای محل استقرار
قفس‌های پرورش ماهیان دریایی**

مجری:

سید محمد وحید فارابی

شماره ثبت

۵۶۸۳۶

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - پژوهشکده اکولوژی دریای خزر

عنوان طرح/پروژه: تدوین ضوابط و معیار های محل استقرار قفس های پرورش ماهیان دریایی
کد مصوب: ۲۴-۷۶-۱۲-۰۴۸-۹۶۱۰۷۴

نام و نام خانوادگی نگارنده/نگارندگان: سید محمد وحید فارابی

نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه ها و طرح های ملی و مشترک دارد): -

نام و نام خانوادگی مجری / مجریان: سید محمد وحید فارابی

نام و نام خانوادگی همکار(ان): مهدی گل آقایی درزی، کامیار غرا، محمود قانع تهران، سیدرضا
سیدمرتضایی، ابوالقاسم روحی، حسن فضلی، منصور شریفیان، سیمین دهقان مدیسه، سیف الله حقیقی، مجید
ابراهیم زاده، عبدالله جعفری، زهره مخیر

نام و نام خانوادگی مشاور(ان): حسن نصراله زاده ساروی

نام و نام خانوادگی ناظر(ان): -

محل اجرا: استان مازندران

تاریخ شروع: ۱۳۹۶/۱۱/۱

مدت اجرا: ۱ سال و ۶ ماه

ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

تاریخ انتشار: سال ۱۳۹۹

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی ها و نمودارها با ذکر مأخذ
بلامانع است.

«سوابق طرح یا پروژه و مجری مسؤل / مجری»

طرح/پروژه : تدوین ضوابط و معیارهای محل استقرار قفس های

پرورش ماهیان دریایی

کد مصوب : ۲۴-۷۶-۱۲-۰۴۸-۹۶۱۰۷۴

شماره ثبت (فروست) : ۵۶۸۳۶ تاریخ : ۱۳۹۸/۱۰/۲۹

با مسئولیت اجرایی جناب آقای سید محمد وحید فارابی دارای

مدرک تحصیلی دکتری تخصصی در رشته شیلات می باشد.

پروژه توسط داوران منتخب بخش اصلاح نژاد و تکثیر و پرورش

آبزیان در تاریخ ۱۳۹۸/۱۰/۸ مورد ارزیابی و با رتبه عالی تأیید

گردید.

در زمان اجرای پروژه، مجری در :

ستاد پژوهشکده مرکز ایستگاه

با سمت عضو هیئت علمی در پژوهشکده اکولوژی دریای خزر

مشغول بوده است.

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۲	۱- مقدمه
۳	۱-۱- تعریف مسئله و اهمیت تحقیق
۴	۱-۲- سوابق تحقیق پرورش ماهی در قفس در داخل و خارج از کشور
۴	۱-۲-۱- سوابق تحقیق پرورش ماهی در قفس در داخل کشور
۵	۱-۲-۲- سوابق تحقیق پرورش ماهی در قفس در خارج از کشور
۶	۱-۳- سابقه دستورالعمل های انتخاب مناطق استقرار قفس دریایی برای پرورش ماهی (داخلی و خارج از کشور ایران)
۹	۱-۴- فرضیات
۹	۱-۵- اهداف
۱۰	۲- مواد و روشها
۱۰	۲-۱- روش بررسی
۱۰	۲-۱-۱- انتخاب محل استقرار قفس دریایی
۱۱	۲-۱-۲- بررسی اقتصادی و اجتماعی پرورش ماهی در قفس
۱۱	۲-۲- تعاریف سازمان شیلات ایران برای آبیپروری دریایی
۱۱	۲-۲-۱- سایت پرورش ماهی در قفس
۱۱	۲-۲-۲- مزرعه پرورش ماهی در قفس دریایی
۱۲	۲-۲-۳- مزرعه منفرد پرورش ماهی در قفس دریایی
۱۲	۲-۲-۴- مزرعه مجتمع پرورش ماهی در قفس دریایی
۱۲	۲-۲-۵- خردمزرعه پرورش ماهی در قفس دریایی
۱۲	۲-۲-۶- قفس دریایی
۱۳	۳- نتایج
۱۳	۳-۱- ارزیابی اثرات زیست محیطی (EIA) در مدیریت مکانیابی مزارع پرورش ماهی در قفس
۱۴	۳-۱-۱- الزامات قانونی ارزیابی اثرات زیست محیطی در مکانیابی مزارع پرورش ماهی در قفس
۱۵	۳-۱-۲- نقاط ضعف ارزیابی زیست محیطی در مدیریت مکانیابی مزارع پرورش ماهی در قفس
۱۶	۳-۱-۳- اثرات زیست محیطی حاصل از پرورش ماهی در پیرامون قفسها
۱۶	۳-۱-۴- روش بررسی اثرات زیست محیطی در مکانیابی مزارع پرورش ماهی در قفس

- ۵-۱-۳- سوابق بررسی اثرات زیست محیطی در مکانیابی مزارع پرورش ماهی در قفس..... ۱۷
- ۲-۳- عوامل اصلی در انتخاب مکان مناسب برای مزارع پرورش ماهی در قفس..... ۱۸
- ۳-۳- تأثیر انتخاب گونه پرورشی در مکانیابی مزارع پرورش ماهی در قفس..... ۱۹
- ۴-۳- اثر پهنه آبی و مقیاس مزرعه در مکانیابی مزارع پرورش ماهی در قفس..... ۲۲
- ۵-۳- روشهای تعیین ضوابط و معیار مکانیابی مزارع پرورش ماهی در قفس دریایی..... ۲۳
- ۶-۳- شیوه نامه صدور مجوز پرورش ماهی در قفس در آبهای دریایی و داخلی کشور ایران..... ۲۶
- ۱-۶-۳- اعماق استقرار قفس های دریایی در ایران..... ۲۶
- ۲-۶-۳- ضوابط و معیارهای تخصیص اراضی ساحلی پشتیبان مزارع پرورش ماهی در قفس در دریا.. ۲۷
- ۴- بحث و نتیجه گیری..... ۳۱
- ۱-۴- ضوابط و معیارهای مکان مزارع پرورش ماهی در قفس دریایی..... ۳۱
- منابع..... ۴۴
- پیوست..... ۴۷
- چکیده انگلیسی..... ۵۱

چکیده

انتخاب محل مناسب استقرار قفس یکی از مهمترین مؤلفه های اصلی تولید محصول در پرورش ماهیان در قفس دریایی محسوب می گردد. این پارامتر حیات تجاری آبرزی پروری را رقم می زند. زیرا انتخاب مکان مناسب، علاوه بر تاثیر در تعیین نوع سازه قفس مناسب (ثابت، شناور، نیمه غوطه ور و غوطه ور) و گاهی گونه ماهی، در میزان بازدهی اقتصادی تولید نیز نقش موثری دارد. از سویی، تأثیر پرورش ماهی بر محیط زیست پیرامون قفس ها در انتخاب مکان مزارع پرورش ماهی موثر است. این بررسی با هدف انتخاب مکان مناسب برای آبرزی پروری ماهیان دریایی بر اساس مرور منابع علمی داخل و خارج از کشور ایران به منظور تعیین ضوابط و معیار با ارائه پیشنهادهای عملی انجام شد.

نتایج نشان داد، کشورهای پیشرو در صنعت پرورش ماهی در قفس دریایی، ضوابط و معیارهایی برای انتخاب مکان مناسب استقرار قفس پرورش ماهیان دریایی وضع نمودند. این قوانین در قالب ارزیابی اثرات زیست محیطی (EIA)، برنامه مدیریت زیست محیطی (EMP) و ارزیابی استراتژیک محیطی (SEA) در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار می گیرد. با توجه به اظهارات مذکور، ضوابط و معیارهای انتخاب محل پرورش ماهیان در قفس دریایی در کشور ایران (دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان) در ۲۸ بند پیشنهاد گردید که شامل مواردی چون موقعیت سایت، عوامل فیزیکوشیمیایی و آلاینده های زیست محیطی آب، نوع ساختار قفس، جریانات آبی، رعایت قوانین کشتیرانی، برنامه ارزیابی اثرات و پروتکل پایش زیست محیطی، مقررات آبرزی پروری دریایی است.

کلمات کلیدی: آبرزی پروری در قفس دریایی، ضوابط، معیار، انتخاب مکان، دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان